

Волошина Олена Сергіївна,
викладач англійської мови,
Комунальний заклад Львівської обласної ради
«Бродівський фаховий педагогічний коледж
імені Маркіяна Шашкевича»
olenavoloshyna12@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-5256-4831

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті досліджено особливості формування іномовної комунікативної компетентності на заняттях англійської мови в педагогічних закладах фахової передвищої освіти, розглянуто поняття іномовної комунікативної компетентності з погляду вітчизняних і зарубіжних авторів. Визначено фактори, які ускладнюють процес формування іномовної комунікативної компетентності. Описано пріоритетні принципи навчання іноземної мови, які позитивно впливають на ефективність формування іномовної комунікативної компетентності. Проведено аналіз ключових підходів до навчання іноземної мови (системного, діяльнісного, компетентнісного, контекстного, особистісно-орієнтованого, комунікативного) та обґрунтовано необхідність їх комплексного застосування. Акцентовано увагу на важливості створення комунікативного контексту, у якому відбувається оволодіння мовним матеріалом (фонетичним, лексичним, граматичним) та здійснюються всі види мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання, письмо). Підкреслено переваги використання інноваційних технологій навчання: ігрових, інтерактивних, інформаційно-комунікаційних, проєктного та проблемного навчання, навчання в дискусії та навчання у співробітництві. Охарактеризовано методи та прийоми навчання, які використовуються на заняттях англійської мови в педагогічному коледжі з метою формування іномовної комунікативної компетентності, наведено приклади вправ та завдань. Зроблено висновки щодо доцільності дотримання принципів навчання іноземної мови, застосування ефективних підходів до навчання, створення комунікативного контексту на заняттях, впровадження інноваційних технологій та сучасних методів навчання в процес формування іномовної комунікативної компетентності як важливої компоненти професійної підготовки майбутніх педагогів у закладах фахової передвищої освіти.

Ключові слова: іномовна комунікативна компетентність; педагогічні заклади фахової передвищої освіти; принципи навчання іноземної мови; підходи до навчання іноземної мови; інноваційні технології навчання; комунікативний контекст.

Волошина Елена Сергеевна,

преподаватель английского языка,

Коммунальное учреждение Львовского областного совета

«Бродовский профессиональный педагогический колледж

имени Маркияна Шашкевича»

olenavoloshyna12@gmail.com

ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ИНОЯЗЫЧНОЙ
КОМУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ
В ПЕДАГОГИЧЕСКИХ УЧРЕЖДЕНИЯХ
ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ПРЕДВЫСШЕГО
ОБРАЗОВАНИЯ

В статье исследуются особенности формирования иноязычной коммуникативной компетентности на занятиях английского языка в педагогических учреждениях профессионального предвысшего образования. Представлено понятие иноязычной коммуникативной компетентности с точки зрения отечественных и зарубежных авторов. Определены факторы, которые усложняют процесс формирования иноязычной коммуникативной компетентности. Описаны приоритетные принципы обучения иностранному языку, которые положительно влияют на эффективность формирования иноязычной коммуникативной компетентности. Проведен анализ ключевых подходов к обучению иностранному языку (системного, деятельностного, компетентностного, контекстного, личностно-ориентированного, коммуникативного) и обоснована необходимость их комплексного применения. Акцентируется внимание на важности создания коммуникативного контекста, в котором происходит овладение языковым материалом (фонетическим, лексическим, грамматическим) и осуществляются все виды речевой деятельности (аудирование, говорение, чтение, письмо). Подчеркнуто преимущества использования инновационных технологий обучения: игровых, интерактивных, информационно-коммуникационных, проєктного и проблемного обучения, обучения в дискуссии и обучения в сотрудничестве. Охарактеризованы методы и приемы обучения, используемые на занятиях английского языка в педагогическом колледже с целью формирования иноязычной коммуникативной компетентности, приведены примеры упражнений и заданий. Сделаны выводы о целесообразности соблюдения принципов обучения иностранному языку, применения эффективных подходов к обучению, создания коммуникативного контекста на занятиях, внедрения инновационных техно-логий и современных методов обучения в процесс формирования иноязычной коммуникативной компетентности как важной составляющей профессиональной подготовки будущих педагогов в учреждениях профессионального предвысшего образования.

Ключевые слова: иноязычная коммуникативная компетентность; педагогические учреждения профессионального предвысшего образования; принципы обучения иностранному языку; подходы к обучению иностранному языку; инновационные технологии обучения; коммуникативный контекст.

Voloshyna, Olena,

English lecturer,

Municipal Institution of Lviv Regional Council

"Markiiian Shashkevych Brody Professional Pedagogical College"

olenavoloshyna12@gmail.com

PECULIARITIES OF FORMING FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE IN PEDAGOGICAL INSTITUTIONS OF PROFESSIONAL PRE-HIGHER EDUCATION

The article deals with the peculiarities of forming foreign language communicative competence in English classes in pedagogical institutions of professional pre-higher education. The term of foreign language communicative competence is presented from the point of view of Ukrainian and foreign authors. The factors that complicate the process of forming foreign language communicative competence are identified. The priority principles of foreign language teaching which have a positive effect on the formation of foreign language communicative competence are described. The article analyzes the key approaches to foreign language teaching (system, activity, competence, contextual, person-oriented, communicative) and substantiates the necessity of their complex application. It focuses on the importance of creating a communicative context in which language material (phonetic, lexical, grammatical) is acquired and all types of speech activities (listening, speaking, reading, writing) are carried out. It emphasizes the advantages of using innovative teaching technologies: gaming, interactive, information and communication, project-based and problem-based learning, learning through discussion and cooperative learning. The teaching methods and techniques used in English classes at the pedagogical college in order to form foreign language communicative competence are characterized, the examples of exercises and tasks are given. It is come to the conclusion about the advisability of following the principles of foreign language teaching, applying effective approaches to teaching, creating a communicative context in classes, implementing innovative technologies and modern teaching methods in the process of forming foreign language communicative competence as an important component of future teachers training in institutions of professional pre-higher education.

Key words: foreign language communicative competence; pedagogical institutions of professional pre-higher education; principles of foreign language teaching; approaches to foreign language teaching; innovative teaching technologies; communicative context.

Постановка проблеми. Сучасні світові тенденції глобалізації, значні технологічні та соціальні зміни у суспільстві актуалізують проблеми якісної підготовки майбутніх фахівців, головним завданням якої є створення умов для формування всебічно розвиненої, соціально активної особистості, готової до саморозвитку і навчання впродовж усього життя, здатної до виконання професійної діяльності в умовах полікультурного середовища. Потужним єдиним фактором, що надає людині можливість легко орієнтуватися у такому середовищі, є англійська мова. З огляду на це змінюються підходи до навчання іноземної мови в закладах фахової передвищої освіти. Формування іншомовної комунікативної компетентності стає провідною метою, а використання іноземної мови як засобу міжкультурного спілкування та професійної реалізації особистості – кінцевим результатом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формування іншомовної комунікативної

компетентності завжди привертала увагу зарубіжних і вітчизняних науковців та посідає важливе місце в сучасній методиці навчання іноземних мов. Вагомий внесок у розроблення проблеми зробили англійські та американські дослідники Р. Джонсон, У. Літлвуд, С. Крашен, С. Савіньон, Г. Уїдоусон, Д. Хаймс. Питання змісту та компонентів іншомовної комунікативної компетентності було предметом наукової уваги М. Кенела і М. Свейна. До визначення сутності іншомовної комунікативної компетентності зверталися Н. Бідюк, Т. Власенко, В. Каламаж, Н. Костенко, С. Ніколаєва, О. Чорна. Різні аспекти проблеми формування іншомовної комунікативної компетентності досліджувалися в роботах Н. Гальскової, Г. Китайгородської, Л. Морської, В. Куніциної, З. Никитенко, В. Петрусинського, О. Тарнопольського, С. Шатілова. Проблема розвитку комунікативної компетентності в процесі вивчення іноземної мови стала сферою наукових інтересів Л. Біркун, О. Вишневецького, І. Зимньої, Ю. Пасова, С. Козак, І. Зязюна, І. Підласого, В. Сластьоніна. Проте аналіз досліджень дозволяє зазначити, що проблема формування іншомовної комунікативної компетентності в студентів педагогічних закладів фахової передвищої освіти й досі розкрита не повною мірою, що свідчить про актуальність зазначеної теми та зумовлює інтерес до неї.

Метою статті є дослідити особливості формування іншомовної комунікативної компетентності в педагогічних закладах фахової передвищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз науково-методичної літератури дає підстави стверджувати, що в сучасній педагогічній науці поняття іншомовної комунікативної компетентності остаточно не сформульовано.

Одним з перших термін «комунікативна компетентність» застосував американський лінгвіст Д. Хаймс, визначаючи її як здатність до мовного спілкування в різних ситуаціях у процесі взаємодії з іншими учасниками спілкування, правильно використовуючи мовну систему, дотримуючись мовних норм й обираючи адекватну ситуацію спілкування і комунікативну поведінку (Hymes, 1972, p. 270).

С. Савіньон «іншомовною комунікативною компетентністю» пропонує вважати особистості функціонувати в реальній комунікативній ситуації, у динамічно мінливих обставинах, де мовна компетентність адаптується до сприйняття одержуваної лінгвальної та паралінгвальної інформації (Savignon, 1983, c. 23).

Н. Бідюк визначає іншомовну комунікативну компетентність як сукупність здібностей, знань, умінь, навичок, ставлень, цінностей, ініціатив та комунікативного досвіду особистості, необхідних для розуміння чужих та продукування власних програм мовленнєвої поведінки, адекватних цілям, сферам, ситуаціям спілкування (Бідюк, 2012, c. 160).

І. Ставицька стверджує, що іншомовна комунікативна компетентність становить важливу компоненту професійної компетентності особистості, яка характеризується сукупністю знань, умінь і навичок, готовністю брати участь у комунікації з представниками інших лінгвоетнокультур (Ставицька, 2013, с. 284).

О. Нечипорук характеризує іншомовну комунікативну компетентність як інтегративне утворення особистості, яке має складну структуру й виступає як взаємодія і взаємопроникнення лінгвістичної, соціокультурної й комунікативної компетенцій, рівень сформованості яких дозволяє спеціалістові ефективно здійснювати іншомовну, а отже, міжмовну, міжкультурну й міжособистісну комунікацію (Нечипорук, 2014, с. 16).

У межах нашого дослідження ми розглядаємо іншомовну комунікативну компетентність як таку, що ґрунтується на знаннях, навичках, уміннях, а також досвіді їх використання та особистісному ставленні до них, що дозволяє майбутньому фахівцеві успішно застосовувати іноземну мову як для міжкультурного спілкування, так і для здійснення професійної діяльності, саморозвитку та самоосвіти.

Формування іншомовної комунікативної компетентності не є легким. Низка чинників ускладнюють цей процес і негативно впливають на його ефективність. До таких чинників можна віднести різний стартовий рівень володіння іноземною мовою, недостатньо сформовану мотивацію, обмежену кількість навчальних годин, незначний вибір рекомендованої літератури тощо. Розв'язати цю проблему та оптимізувати процес формування іншомовної комунікативної компетентності допомагають дотримання певних принципів, використання ефективних підходів, інноваційних технологій та сучасних методів навчання іноземної мови.

До пріоритетних принципів навчання іноземної мови в педагогічних закладах фахової передвищої освіти, що позитивно впливають на ефективність формування іншомовної комунікативної компетентності, відносимо: принцип мовленнєвої спрямованості (полягає в постійному практичному використанні мови в ситуаціях, наближених до реальних); принцип професійно-орієнтованої комунікативної спрямованості (реалізується шляхом орієнтації на майбутню професійну діяльність та наближення навчальної діяльності до неї); принцип інтеграції і комплексності навчального процесу (полягає у взаємопов'язаному навчанні іноземної мови та фахових дисциплін); принцип ситуативності (застосування мовних засобів відбувається ситуативно, у межах певного контексту, що дозволяє зрозуміти або здогадатися значення невідомих слів); принцип функціональності (мовний та мовленнєвий матеріал подається насамперед з погляду його практичного використання в мові); принцип

інтерактивності (навчання відбувається в групах у постійній взаємодії між учасниками, що спонукає їх до спілкування, породжує конкуренцію та підвищує мотивацію до успішного оволодіння іноземною мовою); принцип індивідуалізації (полягає у врахуванні індивідуальних особливостей особистості, які можуть впливати на її комунікативні навички та успішність оволодіння іноземною мовою); принцип інтенсивного використання фонових знань (формування нових мовленнєвих навичок відбувається за допомогою вже набутих знань та умінь); принцип підвищення мотивації навчання (реалізується через використання інноваційних технологій, методів і форм навчання в процесі вивчення іноземної мови); принцип автентичності (використання автентичних матеріалів, автентичної методики, створення автентичного спілкування в автентичному середовищі); принцип розвитку творчого потенціалу (навчання спрямоване на творче виконання завдань, пошук нових підходів до розв'язання проблем); принцип актуалізації результатів навчання (застосування набутих знань, умінь, навичок у подальшій професійній діяльності).

Вагому роль у процесі формування іншомовної комунікативної компетентності відіграє комплексне застосування ключових підходів до навчання іноземної мови: системного, діяльнісного, компетентнісного, контекстного, особистісно-орієнтованого та комунікативного.

Головним є системний підхід, реалізація якого в процесі навчання іноземної мови визначає системну подачу і тематичний поділ іншомовного матеріалу, його співвідношення з матеріалом базових профільних дисциплін, забезпечує взаємодію студентів і викладачів, метою якої є набуття знань, формування й розвиток у студентів навичок і вмінь, які сприятимуть максимальній адаптації майбутнього фахівця в професійному середовищі. Діяльнісний підхід спрямований на формування іншомовної комунікативної компетентності в діяльності через виконання проектних, дослідницьких і творчих завдань, що зумовлює розвиток мовленнєвих вмінь і навичок, здатність до розв'язання проблем, до цілеспрямованої продуктивної співпраці, а також сприяє розширенню світогляду і формуванню особистості. Компетентнісний підхід передбачає професійну спрямованість навчального матеріалу, зміщення акценту з набуття нормативно визначених знань, навичок і вмінь на формування й розвиток у студентів здатності практично діяти, реалізовувати набуті іншомовні знання, вміння і навички в майбутній професійній діяльності та подальшій самоосвіті. Реалізація контекстного підходу в навчанні іноземної мови здійснюється через моделювання предметного і соціального змісту майбутньої професійної діяльності студента. Застосування імітаційних ситуацій професійного спілкування

сприяє формуванню вищого рівня іншомовної комунікативної компетентності, підвищує мотивацію студентів до вивчення іноземної мови, викликає інтерес до пізнання основ професійної діяльності засобами іноземної мови. Навчання іноземної мови на основі особистісно-орієнтованого підходу спрямоване на побудову індивідуальної траєкторії розвитку потенціалу кожного студента, формування позитивної мотивації до вивчення іноземної мови, формування такого рівня іншомовної комунікативної компетентності, який сприяв би успішній реалізації комунікативної поведінки майбутнього фахівця. Формування навички успішної комунікативної поведінки можливе на основі реалізації комунікативного підходу в навчанні іноземної мови. Лише в процесі практики іншомовної комунікації формуються навички спілкування іноземною мовою, здатність слухати співрозмовника і відповідно реагувати.

Використання базових підходів до навчання іноземної мови перетворює процес формування іншомовної комунікативної компетентності на продуктивну, творчу, пошукову, інтерактивну освітню діяльність студентів, сприяє розвитку позитивної мотивації та стимулює пізнавальний інтерес, максимально наближає освітній процес до умов реальної міжкультурної комунікації, зокрема професійної.

Ефективність й успішність формування іншомовної комунікативної компетентності певною мірою залежить від комунікативного контексту навчального матеріалу, який повинен бути пізнавальним, особистісно зорієнтованим, цінним для реалізації основних функцій мови та здійснення спілкування в передбачуваних сферах реальної комунікації. Комунікативний контекст забезпечує занурення студентів в англомовне середовище, зумовлює продуктивне запам'ятовування, дозволяє акцентувати увагу на соціальних, особистісних, професійних аспектах комунікації, стимулює процес спілкування, спонукає до висловлювання власних думок.

У комунікативному контексті відбувається оволодіння мовним матеріалом (фонетичним, лексичним, граматичним). В умовах навчальних ситуацій, що імітують процес спілкування, формується безпосереднє розуміння того, як лексико-граматичні форми використовуються практично в реальному спілкуванні іноземною мовою. Тож оволодіння мовним матеріалом не є основним об'єктом і головною метою навчання іноземної мови, а етапом, який завершується використанням цього матеріалу в іноземній мові. Виробити досвід уживання того чи того лексико-граматичного матеріалу для побудови власних висловлювань у відповідних ситуаціях спілкування дозволяють комунікативні вправи. Вправи такого типу запобігають механічному застосуванню готових мовних зразків у готових ситуаціях спілкування та спрямовані на формування мовленнєвих вмінь.

Комунікативно спрямованими повинні бути всі види мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання, письмо). Важливою характеристикою комунікативного контексту цих видів діяльності є автентичність навчальних матеріалів та наявність комунікативних вправ. Саме автентичні матеріали відповідають комунікативним потребам студентів та містять засоби спілкування, що використовуються носіями мови в реальних життєвих ситуаціях. У свою чергу, виправдані дефіцитом інформації, вибором і реакцією, комунікативні вправи забезпечують можливості для формування комунікативних навичок і вмінь, розв'язання на практиці комунікативних завдань та реалізації комунікативної функції мови. До основних типів комунікативних вправ відносимо репродуктивні (переказ, вибіркового переказ, переказ-переклад, інсценізація), респонсивні (запитання-відповіді, репліки, умовна бесіда), ситуативні (проблемні ситуації, уявні ситуації, рольові ситуації), описові (опис статичних сюжетів, опис фабульних сюжетів, опис реальних сюжетів), дискусивні (навчальна дискусія, коментування, навчальні ситуації), композиційні (усне висловлювання, есе), ініціативні (інтерв'ю, прес-конференція) (Скалкін, 2013, с. 18).

Продуктивність процесу формування іншомовної комунікативної компетентності залежить від активного застосування інноваційних технологій навчання. Очевидною є різноманітність технологій та методів, проте перевага надається тим, які об'єднують комунікативні і пізнавальні цілі, а також забезпечують позитивну мотивацію до вивчення мови. З метою формування іншомовної комунікативної компетентності на заняттях англійської мови в педагогічному коледжі ми обрали такі технології, методи й прийоми: ІКТ, ігрові технології (мовні, ділові та рольові ігри), метод проєктів (творчі тематичні презентації), метод дискусій, проблемне навчання, інтерактивне навчання (у парах, малих групах) тощо.

Дієвим методом формування іншомовної комунікативної компетентності є створення проєктів у вигляді тематичних презентацій, які дають можливість студентам висловлюватися послідовно, розгорнуто, впевнено і виразно. У процесі свого виступу студенти можуть використовувати ключові слова, підготовлені ними схеми, таблиці, фото чи ілюстрації. Використання виступів з мультимедійною підтримкою в навчанні іноземної мови, з одного боку, дозволяє студенту-доповідачеві вдосконалювати навички монологічного мовлення, вміння виступати перед аудиторією, з іншого боку, аудиторія вчиться сприймати іншомовне мовлення на слух та вести діалог з доповідачем на тему презентації, удосконалюючи навички усної взаємодії. Ефективним є не лише індивідуальне створення презентацій, але й колективна робота, під час якої розвиваються почуття відповідальності та вміння працювати в команді.

Як правило, тематичні презентації використовуються як засіб оцінювання рівня сформованості навичок усного мовлення. Отримавши завдання підготувати виступ на задану тему в супроводі мультимедійної презентації, студенти самостійно складають усне повідомлення, добирають ілюстративний матеріал, презентують свою роботу перед аудиторією. Важливо при цьому, щоб сама презентація не повторювала слова доповідача, а доповнювала його мовлення, створюючи цілісну картину виступу.

Наведемо приклади завдань для усних висловлювань з мультимедійною підтримкою.

1. *What do you know about outstanding educators in preschool education? Prepare the report 'Outstanding Educators' including the following: biography of an educator; his / her main professional ideas; works written by an educator; other information.*

2. *You as a future specialist have been invited to a meeting to tell parents about child development. Start your lecture and don't forget to: name factors influencing a child's growth; determine areas of a child's skills development; characterize all types of development; give your examples.*

3. *You take part in the meeting of the primary school teachers. There are representatives from various countries among you. Tell them about the system of primary education in Ukraine.*

4. *You are asked to give a lecture about children's play to a group of parents. Speak on the subject expressing your own attitude to it.*

5. *Design a presentation for promoting your college. Think about the following questions: What is special about your college? What opportunities does it give to its students?*

Залучення студентів до усної комунікації успішно здійснюється в процесі ігрової діяльності, яка в умовах інтенсифікації навчального процесу підтримує інтерес до навчання, активізує пізнавальну діяльність, створює умови для розкриття комунікативної функції мови, дозволяє наблизити процес навчання до умов реального спілкування. Ігрові технології відкривають широкі можливості для самовираження студентів, їх плідної взаємодії, знаходження правильних стратегій спільної діяльності у розв'язанні проблемних ситуацій у процесі спілкування, сприяють розвиткові вмінь безбар'єрної комунікації в міжкультурному контексті. У практиці навчання іноземної мови в педагогічному коледжі широко використовують імітаційні, рольові, ділові ігри, які дають змогу майбутньому вчителю отримати попередній досвід професійної діяльності, моделюючи природні професійні ситуації, з якими зіткнеться молодий фахівець на практиці. Такі ігри дозволяють відпрацювати моделі мовленнєвої поведінки в конкретних професійно значущих ситуаціях,

сприяють засвоєнню професійних знань, умінь і навичок, формуванню професійних мотивів та якостей особистості.

Наведемо приклади рольових ігор, запропонованих нами студентам спеціальності «Дошкільна освіта» на заняттях з англійської мови за професійним спрямуванням.

1. *Student A. You are a teacher in the kindergarten. A foreign teacher is visiting your school. He / she is going to ask you some questions about the kindergarten. Before talking, think about the following: size of kindergarten, number of children per group, number of teachers, when daily program starts / finishes, age of children in your group, how you organize your daily program.*

Student B. You are a teacher from Great Britain. You are going to speak to one of the teachers. Here are some questions you might want to ask: What sort of preschool establishment is it? How many children are there in the kindergarten? How old are the children in this group? What time do they start and finish school? Where do they play? What are the main activities in their daily routine?

2. *Student A. You are a parent who is going to ask a teacher about your child's development. Think of a set of questions to ask a teacher.*

Student B. You are a nursery teacher. Answer the parent's questions.

3. *You and your friend have found the site providing you with the current information on preschool education jobs. Discuss the following points: experience you have; kinds of work you like to do; who you prefer to interact with; advantages of your profession; disadvantages of the occupation; traits needed to be successful in preschool education career.*

4. *You are at an informal international gathering. There are representatives from various countries among you. Introduce yourself to some people there. Exchange information about preschool education in Great Britain, the USA, Ukraine. Be ready to answer the questions.*

Важливими вміннями, необхідними для здійснення спілкування є вміння відстоювати власну позицію, аргументувати та лаконічно висловлювати свої думки. Формування та розвиток таких умінь здійснюється шляхом використання технологій навчання у дискусії. Одним з ефективних методів такого навчання є метод PRES, суть якого полягає в побудові висловлювань за формулою: *position – reason – explanation / example – summary*. У такому короткому висловлюванні є чітко заявлена позиція, наводиться аргумент, який коректно сформульований і проілюстрований, а у висновках підтверджується правильність запропонованого судження. Кожен з чотирьох елементів висловлювання передбачає використання певних вступних фраз, при цьому немає можливості відтворення готового висловлювання. Лаконічні висловлювання

можна поступово розширювати, наводячи декілька аргументів або прикладів, створюючи таким чином повноцінне висловлювання на відповідну тему.

Наведемо приклад висловлювань, побудованих за формулою PRES.

1. *Why is play essential to a child's development?*

I think a game is the core of a child's development because it helps children explore the world, develop necessary skills and have a natural motivation to learn. For example, when children play, they learn to use their imaginations to represent objects, people, and ideas, they experiment with cause and effect, with counting and sorting things and solving problems, they learn to cooperate, listen to others, stand up for their own ideas, handle frustration, and empathize. That's why playing is the main way of a child's overall development: physical, cognitive, socio-emotional and language.

2. *Is it easy to teach young learners?*

I suppose it isn't easy to teach young learners. I think so because working with young learners is very responsible and requires a lot of qualities. Let me say a teacher must know proper teaching methods, be able to discover children's abilities, spark their interest, feed their natural curiosity and encourage them to learn. A teacher must be patient, energetic and creative as children have a lot of energy and enthusiasm and teaching them can be exhausting. So teaching young learners is a complicated job that demands a lot of inner and outer effort.

Особлива увага в процесі формування іншомовної комунікативної компетентності приділяється інтерактивній взаємодії учасників освітнього процесу, виробленню вмінь встановлювати контакт зі співрозмовником, володіти ситуацією спілкування, ставити себе на місце іншого. Досить ефективною в цьому напрямку є застосування технології співробітництва, яка передбачає створення ситуацій, у яких студенти залежно від комунікативного завдання працюють у парах, малих групах, командах. У процесі такої взаємодії реалізуються ідеї взаємонавчання та колективної розумової діяльності, створюється комфортне середовище, у якому кожен учасник може висловлювати свою думку, проявити мовну самостійність, допомогти іншому, коректно виправити висловлювання співрозмовників, у результаті чого зникає страх зробити помилку, створюється ситуація успіху, підвищується мотивація, полегшується формування комунікативних навичок і вмінь.

Наведемо приклади стратегій навчання в співробітництві, що можуть успішно використовуватися на заняттях англійської мови в педагогічному коледжі.

1. *"Story Map"* – студенти в групах створюють графічний органайзер тексту, своєрідну карту історії, що містить важливу інформацію, на підставі якої надалі здійснюється усний або письмовий переказ.

2. *"Writearound"* – студенти в групах створюють висловлювання шляхом додавання кожним учасником команди одного речення до запропонованого початку чи закінчення історії.

3. *"Think-Pair-Share"* – студенти індивідуально відповідають на поставлене запитання, потім обговорюють свої відповіді з партнером, за потреби вносячи зміни чи доповнення, згодом діляться своїми ідеями з іншими парами, командою або цілою групою.

4. *"Three-Step Interview"* – студенти працюють у парах, опитуючи по черзі один одного, потім пара об'єднується з іншою парою, кожен представляє групі свого партнера по парі.

5. *"Numbered Heads Together"* – студенти працюють у групі з чотирьох осіб (кожен під своїм номером – 1, 2, 3, 4), відповідаючи по черзі на поставлене запитання, потім викладач називає номер, а представник з кожної команди під цим номером виголошує свою відповідь.

6. *"Circle the Sage"* – 3–4 «мудреці» перебувають у протилежних кінцях аудиторії, представники команд підходять до одного з них, щоб отримати відповідь на поставлене викладачем запитання, потім повертаються в «домашні» групи й обмінюються отриманою інформацією.

7. *"In Their Shoes"* – після перегляду відео або читання тексту студенти в групах описують думки (What are you thinking?), почуття (How are you feeling?), цінності (What is important to you?), фізичні відчуття (What can you see / hear / taste / smell / feel?), надії / цілі (What do you want?) та страхи (What are you afraid of?) з перспективи одного з героїв історії, а потім порівнюють свої ідеї з іншими групами.

Результати дослідження. Отже, проведений аналіз літератури дозволяє висновувати, що важливим компонентом професійної підготовки майбутніх педагогів у закладах фахової передвищої освіти є формування іншомовної комунікативної компетентності, яке передбачає не лише оволодіння іноземною мовою як засобом міжкультурного спілкування, але і як засобом самоосвіти та спілкування в межах обраної спеціальності. Успішність процесу формування іншомовної комунікативної компетентності залежить від дотримання пріоритетних дидактичних і методичних принципів та комплексного застосування ключових підходів до навчання іноземної мови. У свою чергу комунікативний контекст навчального матеріалу забезпечує оволодіння мовним та мовленнєвим матеріалом у ситуаціях, наближених до реального спілкування, та сприяє формуванню вмінь практичного використання вивченого матеріалу для здійснення іншомовної комунікації в різноманітних ситуаціях життєдіяльності та професійній діяльності. Упровадження в процес навчання іноземної мови таких інноваційних технологій навчання, як ігрові та

інтерактивні технології, інформаційно-комунікаційні технології, технології проєктного та проблемного навчання, навчання в дискусії та навчання в співробітництві, сприяє оптимізації й інтенсифікації процесу формування іншомовної компетентності. Інтерактивність, мультимедійність, полімодальність інноваційних технологій навчання, підвищує мотивацію студентів до вивчення іноземної мови, забезпечує створення ситуації успіху, подолання мовного бар'єру, розкриття творчого потенціалу майбутніх фахівців.

Перспективи подальших розвідок. Перспективи подальших досліджень убачаємо в поглибленому вивченні теоретичних та практичних аспектів формування іншомовної комунікативної компетентності в умовах підготовки майбутніх педагогів в закладах фахової передвищої освіти.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- Бідюк, Н. М. (2012). Комунікативна компетентність майбутнього вчителя філолога: зміст та структура. В *Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи*. Збірник наукових праць третьої Міжнародної науково-практичної конференції, Львів, 12-14 листопада 2012 р. (с. 158-160). Львів.
- Іванчук, Г. (2016). Іншомовна комунікативна компетентність як складова професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 4(58), 267-274.
- Комар, А. (2019). Зміст і особливості формування іншомовної комунікативної компетентності у майбутніх учителів іноземних мов. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*, 67, 127-131.
- Кушнір, А. (2016). Сутність та структура іншомовної компетентності студентів у сучасних умовах професійної підготовки. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*, 47, 193-197.
- Ніколаєва, С. (2010). Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентнісного підходу. *Іноземні мови*, 2, 11-17.
- Нечипорук, О. (2014). Іншомовна компетентність як передумова професійного розвитку педагога. *Педагогічний пошук*, 2, 16-18.
- Скалкин, В. (2013). *Коммуникативные упражнения на английском языке*. Москва: Просвещение.
- Ставицька, І. (2013). Іншомовна компетентність: місце дефініції у термінологічному полі сучасних наукових суджень. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 4(30), 280-286.
- Canale, M. (1983). From Communicative Competence to Communicative Language Pedagogy. In J. C. Richard, & R. W. Schmidt (Eds.), *Language and Communication* (pp. 2-14). London: Longman.
- Hymes, D. H. (1972). On Communicative Competence. In J.B. Pride and J. Holmes (Eds.), *Sociolinguistics. Selected Readings* (pp. 269-293). Harmondsworth: Penguin.
- Savignon, S. J. (1983). *Communicative Competence: Theory and Classroom Practice*. Reading, Mass.: Addison-Wesley.

REFERENCES

- Bidyuk, N. M. (2012). Komunikatyvna kompetentnist' maybutn'oho vchytelya filoloha: zmist ta struktura. In *Informatsiyno-komunikatsiyni tekhnolohiyi v suchasnyy osviti: dosvid, problemy, perspektivy*. Zbirnyk naukovykh prats' tret'oyi Mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi, L'viv, 12-14 lystopada 2012 r. (s. 158-160). L'viv.
- Ivanchuk, H. (2016). Inshomovna komunikatyvna kompetentnist' yak skladova profesiyanoi kompetentnosti maybutn'oho vchytelya inozemnoyi movy. *Pedahohichni nauky: teoriya, istoriya, innovatsiyni tekhnolohiyi*, 4(58), 267-274.
- Komar, A. (2019). Zmist i osoblyvosti formuvannya inshomovnoyi komunikatyvnoyi kompetentnosti u maybutnikh uchyteliv inozemnykh mov. *Naukovyy chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriya 5. Pedahohichni nauky: realiyi ta perspektivy*, 67, 127-131.
- Kushnir, A. (2016). Sutnist' ta struktura inshomovnoyi kompetentnosti studentiv u suchasnykh umovakh profesiyanoi pidhotovky. *Suchasni informatsiyni tekhnolohiyi ta innovatsiyni metodyky navchannya u pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiya, teoriya, dosvid, problemy*, 47, 193-197.
- Nikolayeva, S. (2010). Tsili navchannya inozemnykh mov v aspekti kompetentnisnoho pidkhodu. *Inozemni movy*, 2, 11-17.
- Nechyporuk, O. (2014). Inshomovna kompetentnist' yak peredumova profesiyonoho rozvytku pedahoha. *Pedahohichnyy poshuk*, 2, 16-18.
- Skalkyn, V. (2013). *Kommunikatyvnye upravneniya na anhlyyskom yazyke*. Moskva: Prosveshchene.
- Stavyts'ka, I. (2013). Inshomovna kompetentnist': mistse defynitsiyi u terminolohichnomu poli suchasnykh naukovykh sudzhen'. *Pedahohichni nauky: teoriya, istoriya, innovatsiyni tekhnolohiyi*, 4(30), 280-286.
- Canale, M. (1983). From Communicative Competence to Communicative Language Pedagogy. In J. C. Richard, & R. W. Schmidt (Eds.), *Language and Communication* (pp. 2-14). London: Longman.
- Hymes, D. H. (1972). On Communicative Competence. In J.B. Pride and J. Holmes (Eds.), *Sociolinguistics. Selected Readings* (pp. 269-293). Harmondsworth: Penguin.
- Savignon, S. J. (1983). *Communicative Competence: Theory and Classroom Practice*. Reading, Mass.: Addison-Wesley.

Отримано 02.07.2021 р.

<http://nus.org.ua/articles/yak-navchatymut-vchyteliv-inozemnyh-mov-yaki-vykladatymut-u-pershyh-klasih>